

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд Србије у Београду, у Већу за ратне злочине, састављеном од судија: Јанка Лазаревића, председника већа, Новице Пековића, Слободана Газиводе, Драгомира Милојевића и Соње Манојловић, чланова већа, са саветником Наташом Бањац, записничарем, у кривичном предмету оптуженог Антона Лекаја, због кривичног дела ратног злочина против цивилног становништва из члана 142. став 1. Кривичног закона Савезне Републике Југославије, у саизвршилаштву у вези са чланом 22. Кривичног закона Савезне Републике Југославије, одлучујући о жалбама Тужиоца за ратне злочине, оптуженог Антона Лекаја, његовог браниоца адвоката Теки Вокшија и мајке оптуженог Кристине Лекај, изјављеним против пресуде Окружног суда у Београду, Већа за ратне злочине, К.В. 4/05 од 18.9.2006.године, у седници већа одржаној у смислу члана 375. Законика о кривичном поступку, у присуству заменика Тужиоца за ратне злочине Драгољуба Станковића, оптуженог Антона Лекаја и његовог браниоца Теки Вокшија и тумача за албански језик Драгана Лабовића, дана 26.2.2007.године донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈАЈУ СЕ као неосноване жалбе Тужиоца за ратне злочине, оптуженог Антона Лекаја и његовог браниоца Теки Вокшија и мајке оптуженог Кристине Лекај и пресуда Окружног суда у Београду, Већа за ратне злочине, К.В. 4/05 од 18.9.2006.године, **ПОТВРЂУЈЕ**.

Образложење

Пресудом Окружног суда у Београду, Већа за ратне злочине, К.В.4/05 од 18.9.2006.године оптужени Антон Лекај оглашен је кривим, као саизвршилац, за извршење кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1. Кривичног закона Савезне Републике Југославије (КЗ СРЈ) у вези са чланом 22. КЗ СРЈ и осуђен на казну затвора у трајању од 13-тринаест година, у коју му се урачунава време проведено у притвору од 17.8.2004.године, па надаље. Оптужени је ослобођен дужности накнаде трошкова кривичног поступка.

Против те пресуде благовремене жалбе изјавили су:

- Тужилац за ратне злочине, због одлуке о казни, са предлогом да Врховни суд Србије преиначи првостепену пресуду тако што ће оптуженом

Антону Лекају за кривично дело из члана 142. стај 1. КЗ СРЈ у вези са чланом 22. КЗ СРЈ изрећи строжу казну,

- оптужени Антон Лекај (поднесци од 27.9.2006.године и од 22.11.2006.године), због битних повреда одредаба кривичног поступка, погрешно односно непотпуно утврђеног чињеничног стања, погрешне примене кривичног закона и одлуке о кривичној санкцији, са предлогом Врховном суду Србије да побијану пресуду укине и обустави поступак против њега, ослободи га и дозволи му да се врати на Косово или да пресуду преиначи и ослободи га од оптужбе или да пресуду укине и предмет врати првостепеном суду на поновни поступак и одлучивање, а захтевао је да он и бранилац буду позвани на седницу већа другостепеног суда ради присуствовања истој у поступку разматрања његове жалбе,

- бранилац оптуженог, адв. Теки Вокши, због битних повреда одредаба кривичног поступка, погрешно односно непотпуно утврђеног чињеничног стања, погрешне примене кривичног закона и одлуке о кривичној санкцији, са предлогом Врховном суду Србије да побијану пресуду укине и да обустави поступак против оптуженог, ослободи га и дозволи му да се врати на Косово или да пресуду преиначи и оптуженог ослободи од оптужбе или да пресуду укине и предмет врати првостепеном суду на поновни поступак и одлучивање;

- мајка оптуженог Антона Лекаја, Кристина Лекај, због битних повреда одредаба кривичног поступка, погрешно односно непотпуно утврђеног чињеничног стања, погрешне примене кривичног закона и одлуке о кривичној санкцији, са предлогом Врховном суду Србије да побијану пресуду укине и обустави поступак против њеног сина и да га пусти на слободу и дозволи му да се врати на Косово или да пресуду преиначи и њеног сина ослободи од оптужбе, или да пресуду укине.

Бранилац оптуженог поднео је одговор на жалбу Тужиоца за ратне злочине, са предлогом да се жалба у делу одлуке о казни одбије и са захтевом за обавештавање оптуженог и браниоца о седници већа другостепеног суда на којој ће се одлучивати о жалбама.

Тужилац за ратне злочине, поднеском КТРЗ – 7/04 од 29.12.2006. године, предложио је да се жалбе оптуженог и његовог браниоца одбаце као неосноване, а жалба Тужиоца за ратне злочине изјављена због одлуке о кривичној санкцији уважи.

Врховни суд је одржао седницу већа у смислу члана 375. Законика о кривичном поступку (ЗКП), у којој је размотрио побијану пресуду и остале списе предмета, саслушао објашњења присутних - заменика Тужиоца за ратне злочине, за ставове изнете у жалби и у поднеску од 29.12.2006.године и оптуженог и

његовог браниоца за ставове изнете у њиховим жалбама и одговору на жалбу, па је, након оцене жалбених навода и предлога, нашао да су све поднете жалбе неосноване.

Првостепеном пресудом и у поступку који је претходио доношењу исте, нису учињене битне повреде одредаба кривичног поступка које Врховни суд, као другостепени, испитује по службеној дужности у смислу члана 380. став 1. тачка 1. ЗКП, ни битне повреде одредаба кривичног поступка на које се указује у жалбама оптуженог, његовог браниоца и мајке оптуженог.

Без основа се наведеним жалбама првостепена пресуда побија због битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 368. став 1. тачка 6. ЗКП. С тим у вези, оспоравајући стварну и месну надлежност Већа за ратне злочине Окружног суда у Београду и надлежност правосудних органа Републике Србије, уопште, за поступање у овој кривичној ствари, жалиоци истичу да су за процесуирање кривичних дела почињених на Косову након доношења Резолуције Савета безбедности УН бр. 1244 од 10.6.1999.године и успостављања Привремене управе мисије УН на Косову (УНМИК), Уредбом бр. 1999/1 до 25.6.1999.године искључиво стварно и месно надлежни правосудни органи УНМИК, што се у жалби браниоца образлаже приоритетом наведених међународних аката у односу на национални пропис примењен у конкретном случају – Закон о организацији и надлежности државних органа у поступку за ратне злочине. Осим тога, по тврдњи браниоца нису испуњени услови за примену тог Закона који се тичу постојања дела ратног злочина и могућности суђења, која у време притварања оптуженог није била предвиђена у закону.

Ови жалбени наводи неприхватилји су из следећих разлога:

Неспорно је да је кривично дело које је оптуженом стављено на терет извршено на територији Косова која је у време извршења дела (12. – 16.6.1999. године) и сада саставни део Републике Србије, па та околност установљава примену, на оптуженог и предметно дело, кривичног законодавства Републике Србије важећег у време извршења дела, на основу принципа територијалитета по којем кривично законодавство те државе важи за сва лица која учине кривична дела на њеној територији (члан 104. КЗ СРЈ) и применом одредаба о временском важењу кривичног законодавства и обавезној примени блажег закона (члан 4. КЗ СРЈ).

Независно од предњег, примена кривичног законодавства Републике Србије, у конкретном случају, неоспорна је у смислу одредбе члана 107. став 2. КЗ СРЈ која изражава универзални принцип (апсолутног екстериторијалитета кривичног закона), према којем се кривично законодавство једне државе има применити на сваког учиниоца кривичног дела који се затекне на њеној територији, што је овде случај, с тим да су испуњени и други услови из наведене законске одредбе.

Законом о организацији и надлежности државних органа у поступку за ратне злочине ("Службени гласник Републике Србије" бр. 67/2003, 135/2004), одређени су државни органи Републике Србије надлежни за вођење поступка (откривање, кривично гоњење и суђење) против учинилаца кривичних дела против човечности и међународног права која су извршена на територији бивше СФРЈ, без обзира на држављанство учиниоца или жртве и то за поступке у којима до дана ступања на снагу Закона оптужница није ступила на правну снагу (члан 21. Закона).

Овим посебним законом прописана је искључива надлежност Окружног суда у Београду Већа за ратне злочине за суђење у првом степену за наведена кривична дела (члан 9. и члан 10. Закона), међу којим је и кривично дело ратни злочин против цивилног становништва које је предмет овог поступка, па се без основа у жалби браниоца оптуженог наводи да је и према важећем кривичном законодавству Републике Србије (Законику о кривичном поступку, односно Закону о кривичном поступку важећем у време извршења дела) у конкретном случају стварно и месно надлежан за поступање Окружни суд у Пећи, односно УНМИК-ов суд.

Неосновано је и инсистирање браниоца да нису постојали услови да се суди оптуженом по Закону о организацији и надлежности државних органа у поступку за ратне злочине због околности да у време притварања оптуженог тим законом није била предвиђена могућност суђења. Ово из разлога што је измена Закона, којом је прецизирано поступање суда у наведеном смислу, извршена 28.12.2004.године, дакле и пре ступања на правну снагу оптужнице против оптуженог (9.9.2005.године) и пре почетка суђења, па су испуњене претпоставке за примену Закона на оптуженог (члан 21.).

У вези са предњим приговором и уопште због примене поменутог Закона на дело извршено пре доношења истог, жалбени је приговор браниоца о незаконитој ретроактивној примени тежег прописа услед које је оптужени доведен у неповољнији положај, јер му суди ненадлежан суд и при том суд државе која је једна страна у сукобу, док је оптужени припадник друге стране у сукобу. То, по тврдњи браниоца, као и оптуженог који у својој жалби наглашава ову околност, разлог је да нема ни гаранције неутралности и објективности, ни фер ни поштеног суђења, чиме су према наводима жалбе браниоца учињене и повреде члана 5. и члана 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Изнети жалбени приговори, по оцени Врховног суда, не стоје. У односу на приговор браниоца о ретроактивној примени закона, зато што се ради о процесном закону који се примењује на поступак у току даном ступања на снагу или другим даном одређеним за почетак примене истог, па се питање ретроактивне примене закона и не поставља, па је правилан став првостепеног суда изнет у побијаној пресуди поводом истоветног приговора одбране у

првостепеном поступку. Будући да је наведеним Законом, у складу са Уставом Републике Србије из 1990.године (члан 102. став 1.), образован суд (првостепени и другостепени) и одређена надлежност истог за суђење за кривична дела у питању, који суд и поступа у конкретном случају, то су без икаквог основа и жалбени наводи о повреди члана 5. и члана 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у погледу захтева за поступање надлежног (компетентног суда) као гаранције права на слободу и безбедност личности и права на правично суђење.

Према одредби члана 4. став 2. Закона о организацији и надлежности државних органа у поступку за ратне злочине, Тужилаштво за ратне злочине овлашћени је тужилац у предметима кривичних дела на које се овај Закон односи и то у првостепеном поступку и у поступку по правним лековима, па је неоснован приговор браниоца оптуженог стављен у седници већа овога суда у оквиру жалбених приговора на примену наведеног Закона и навода о незаконитом поступању Тужилаштва за ратне злочине у овом предмету уопште и због поступања истог државног органа пред првостепеним и пред другостепеним судом.

Неосновано бранилац оптуженог истиче да примена Закона о организацији и надлежности државних органа у поступку за ратне злочине у конкретном случају није могућа ни из разлога што се дело ратног злочина, које је услов за примену овог Закона, може извршити само у условима рата, а да из описа дела у оптужници произилази да су радње извршења предузете након окончања рата, закључењем Војнотехничког споразума 9.6.1999.године, односно за време мира. Наиме, неспорно је да ратни злочин може бити извршен само за време рата или оружаног сукоба, али према утврђењу првостепеног суда, за које су у побијаној пресуди дати исцрпни и ваљани разлози, инкриминисане радње управо су и предузете за време оружаног сукоба и то паралелно постојећих унутрашњег и међународног сукоба. То стога што је време извршења дела опредељено на период од 12. до 16.6.1999.године, а поменути Војнотехничким споразумом, у сагласности са Резолуцијом бр. 1244, одређен је рок од 11 дана од дана потписивања истог за комплетно повлачење оружаних снага СРЈ са Косова и предвиђено укидање кампање бомбардовања СРЈ од стране коалиције НАТО пакта тек истеком тог рока, дакле, 20.6.1999.године, кад је према извештају Војне поште 1122-1 од 11.2.2005.године и завршено повлачење оружаних снага СРЈ са подручја Косова и Метохије које подразумева борбено обезбеђење и представља војну операцију, па се стога тај дан има сматрати даном општег завршетка војних операција на том подручју када, у смислу члана 6. став 2. IV Женевске конвенције о заштити грађанских лица за време рата од 12.8.1949.године, престаје примена Конвенције односно тзв. ратног права. Овај рок се односи и на унутрашњи сукоб између оружаних снага СРЈ и РС с једне стране и наоружане војне формације Ослободилачке војске Косова – ОВК (УЧК), имајући у виду побијаном пресудом утврђене чињенице постојања сукоба на појединим подручјима Косова и Метохије и време последњег већег сукоба (15.6.1999.године на подручју села

Сајковац – Подујево) и да је ОВК у току повлачења оружаних снага СРЈ запоседала поједине делове територије, противно обавези обуставе свих офанзивних акција и демилитаризацији са даном доношења Резолуције бр. 1244 (тачка 15.).

Како примена кривичног законодавства Републике Србије и поступање њених државних органа на изложени начин и у конкретном случају извршења ратног злочина, није искључено ни ограничено међународним актима које је она ратификовала, ни Резолуцијом Савета безбедности УН бр. 1244, то су неосноване супротне тврдње у наведеним жалбама и став о кршењу тих међународних аката и без утицаја су околности на које се с тим у вези указује у жалби браниоца, да је на Косову успостављена Привремена цивилна управа УНМИК са свим ингеренцијама власти (што уосталом није ни било могуће пре повлачења оружаних снага СРЈ и РС као претпоставке за успостављање војног и цивилног међународног присуства на том простору – тачка 3. Резолуције бр. 1244), као и на судску праксу учешћа међународних судија у поступцима поводом етничких сукоба на Косову.

Неосновани су наводи жалбе браниоца оптуженог да је учињена битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 368. став 1. тачка 2. ЗКП у вези са чланом 40. тачка 4. ЗКП. Председник већа, судија Оливера Анђелковић, није вршила истражне радње у овом предмету и није у својству истражног судије присуствовала испитивању оптуженог од стране истражитеља Међународног кривичног трибунала у Хагу, већ у својству судије Већа за ратне злочине Окружног суда у Београду, када се радило о испитивању за потребе Међународног кривичног трибунала, а не овог поступка, у коме записник о том испитивању оптуженог није ни коришћен као доказ. Стога, нема разлога за изузеће председника већа по основу из члана 40. тачка 4. ЗКП, па је захтев браниоца у том правцу оправдано од стране првостепеног суда и из истих разлога оцењен као управљен на одуговлачење поступка, те одбачен правилном применом члана 43. став 5. ЗКП, којим је овај разлог одбацивања захтева алтернативно прописан поред случаја кад је захтев поднет противно одредбама члана 42. став 3., 5 и 6. ЗКП, а не само у том случају како погрешно сматра бранилац оптуженог.

Није у праву бранилац оптуженог кад тврди да се првостепена пресуда заснива на одређеним доказима на којима се по закону не може заснивати и да је тиме учињена битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 368. став 1. тачка 10. ЗКП. Кад је реч о материјалним доказима – закључцима и извештајима МУП-а, жалбени навод да се исти не могу употребити као доказ само из разлога што су поднети од стране органа који има законска овлашћења подносиоца кривичне пријаве, нема основа у закону, а у жалби се не каже који конкретно извештај или закључак и због којег тачно недостатка представља недозвољен доказ у смислу члана 18. став 2. ЗКП. У односу на исказ сведока Слободана Ковача тврдња жалиоца да се исти није могао користити као доказ јер је Слободан Ковач сведочио "о његовим оперативним сазнањима" не стоји,

пошто се сведок изјашњавао само о чињеницама о којима може по закону да сведочи (да је приводио оптуженог као малолетника због сумње да је извршио кривично дело крађе), док се о чињеницама у вези са извршењем предметног кривичног дела уопште није изјашњавао. Тврдња браниоца оптуженог да се пресуда није могла засновати на исказима сведока Зизе Шаља, Селване Шаља и Асиме Краснићи зато што нису положиле заклетву неоснована је, најпре из разлога што је из записника о главном претресу од 26.6.2006.године и од 6.6.2006.године видљиво да су ове сведокиње положиле заклетву на начин прописан чланом 106.став 4. ЗКП (потврдним одговором након саслушаног садржаја текста заклетве коју је прочитала председник већа), а осим тога, околност да сведок није положио заклетву није разлог који доводи у питање валидност исказа сведока у процесном смислу, нити постоји законска забрана коришћења тог доказа због наведеног пропуста.

Жалбама оптуженог и његовог браниоца првостепена пресуда се неосновано побија и због битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 368. став 1. тачка 11. ЗКП.

Супротно тврдњи браниоца, с тим у вези, изрека пресуде јасна је и разумљива у погледу битне чињенице постојања, у време предузимања инкриминисаних радњи, оружаног сукоба немеђународног карактера и постојања, истовременог, оружаног сукоба међународног карактера, уз јасно разграничење учесника једног и другог сукоба и навођење других околности релевантних за оцену о постојању и трајању истих и то у односу на међународни сукоб – да је реч о фази суспензије ратних дејстава учесника истог и фази повлачења оружаних снага на које се односи Војнотехнички споразум (а не оружаних снага НАТО пакта како се у жалби тврди) и да је та фаза трајала до 20.6.1999. године, а у односу на немеђународни (унутрашњи) сукоб – да су у оквиру тог истог времена постојали оружани сукоби између војних снага СРЈ и наоружане војне формације Ослободилачке војске Косова – ОВК. Потпуно сагласно наводима у изреци, о тим истим чињеницама и околностима изнета су утврђења на страни 8 и страни 9 став први побијане пресуде, али са више детаља како о војним операцијама у вези са међународним сукобом, предузетим по одредбама Војнотехничког споразума и трајању истих, тако и о конкретним унутрашњим сукобима, времену и месту одигравања истих, и уз прецизно назначење да је сукоб међународног карактера трајао до 20.6.1999.године, односно да је са тим датумом окончан и унутрашњи и међународни сукоб. Стога се без основа у жалби браниоца тврди да се у изреци првенствено помиње међународни сукоб, а у образложењу пресуде унутрашњи сукоб и да је због тога изрека и противречна разлозима пресуде, као и да пресуда нема разлога о одлучној чињеници која се односи на постојање међународног сукоба после 12.6.1999.године.

Нема противречности у погледу одлучних чињеница, изреке са разлозима пресуде, ни знатне противречности између онога што се наводи у разлозима пресуде о садржини исправа и записника о исказима датим у поступку

и самих тих исправа и записника, а на које се указује у жалби браниоца оптуженог. Код чињенице да је сведок Бедри Шаља у истрази и на главном претресу (20.12.2005. и 13.9.2006.године) потврдио да је оптужени предузео према њему радње из тачке 1-б изреке побијане пресуде, не може се говорити о утврђењу те чињенице супротно садржини доказа, дакле ни о противречности у смислу битне повреде одредаба кривичног поступка у питању, а околност истакнута у жалби браниоца да је сведок о тим истим чињеницама током поступка говорио другачије, при чему су и те разлике у казивању сведока представљене у образложењу пресуде, није разлог за побијање пресуде по овом жалбеном основу, већ по основу погрешно утврђеног чињеничног стања, у вези са оценом доказа. Нетачна је тврдња браниоца да констатација на страни 11 побијане пресуде да су објекти кланица "Агими" и "Плинска подстаница" у близини и да се налазе поред регионалног пута Ђаковица – Призрен нема основа у списима, јер се о тим чињеницама на изнети начин или са небитним разликама изјашњавало више сведока (Антигона Бахтјари, Газменд Круезиу, Бедри Шаља, Рама Мехметај, Селвана Шаља и Росанда Кабаш). Констатација у образложењу побијане пресуде да сведоци Авни Даути, Силе Ибер Хасај, Марк Таћи и Џелал Комони нису потврдили да су видели оптуженог у Албанији у периоду од 12. до 16.6.1999. године тачна је и одговара садржини исказа наведених сведока, па су неприхватљиви супротни наводи жалбе браниоца о противречности те констатације са стањем у списима и с тим у вези о учињеној битној повреди одредаба поступка о којој је реч.

Мада то у жалби оптуженог није изричито речено, на исту битну повреду одредаба поступка (из члана 368. став 1. тачка 11.ЗКП) указује се наводима ове жалбе да су разлози пресуде, где суд исказом сведока Слободана Ковача утврђује чињеницу дружења оптуженог са Арбеном Шкупијем, противречни са стварном садржином исказа овог сведока који ту чињеницу негира. Међутим, наведене противречности нема, иако поменути сведок у истрази каже да се оптужени и Арбен Шкупи нису дружили у времену о којем сведок говори (1992., 1993.година), а на главном претресу да му то није познато, јер касније у истом исказу дословно каже "Дружили су се у време док су вршили кривична дела заједно, из имовинских деликата, значи, то је био период", па је тој изјави сведока сагласно утврђење чињенице у питању, на страни 22 став последњи побијане пресуде.

Не могу се прихватити као основани наводи жалбе браниоца оптуженог којим се првостепена пресуда побија због битних повреда одредаба кривичног поступка из члана 368. став 2. ЗКП. У вези са одбијањем предлога одбране за искључење јавности на главном претресу (члан 292. ЗКП), околност да је прочитана оптужница пре стављања овог предлога није сама по себи била разлог одбијања истог, па је без значаја жалбени приговор да се предлог за искључење јавности може ставити у свакој фази од отварања заседања до завршетка главног претреса. Позивање суда на ту околност односи се на то да је јавност читањем оптужнице већ упозната са чињеницама и околностима представљеним у оптужници, у вези са којим је стављен предлог за искључење

јавности, те је оправдана оцена суда да искључење јавности није неопходно, већ да је у тој ситуацији у интересу оптуженог да се чује његова одбрана, као и у јавном интересу, с обзиром на приговоре одбране да је у питању политички процес против оптуженог. Из наведеног разлога не стоји ни приговор жалбе у смислу угрожавања претпоставке невиности (члан 3. ЗКП) због јавности суђења. Наводи жалбе браниоца да је учињена битна повреда одредаба поступка у питању у вези са чланом 178. и чланом 273. став 4. ЗКП због присуства у списима изјава сведока Бедрија Шаље (од 13.12.2001. и од 1.11.2002.године) и других сведока датих у полицији, а на што се указује и у жалби мајке оптуженог, без утицаја су, јер изјаве сведока из полиције нису коришћене у поступку нити је на таквим изјавама заснована пресуда.

Жалбама оптуженог, његовог браниоца и мајке оптуженог неосновано се првостепена пресуда побија због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, у основи тврдећи да изведеним доказима на главном претресу нису доказани наводи оптужбе о учешћу оптуженог у извршењу предметног кривичног дела.

Приговори жалилаца, кад је реч о овом жалбеном основу, првенствено се односе на оцену првостепеног суда изведених доказа, коју оцену сматрају погрешном, јер суд прихвата конфузне, контрадикторне, неуверљиве и неистините исказе сведока оштећених Бедрија Шаље, Софије Тафа и Афијете Зећири и исказе сведока Раме Мехметаја, Хуснија Рамоџија и других који немају непосредна сазнања о предметном догађају, а не прихвата исказ сведока Мехмета Кершија у делу којим је потврђена одбрана оптуженог да није извршио дело за које се терети, ни исказе сведока Кристине Лекај, Петрита Лекаја, Лудовика Манџераја, Авнија Даутија, Силе Ибер Хасаја, Марка Таћија и Целала Комонија, којим исказима је доказан алиби оптуженог, односно његов боравак у Албанији у време извршења предметног кривичног дела. Бранилац оптуженог посебно указује и да је погрешно утврђено време извршења дела, које не може бити 12.6.1999.године, јер су српске и југословенске снаге напустиле Ђаковицу 14.6.1999. године, пошто су претходног дана у град ушле италијанске снаге КФОР-а, да је погрешно утврђен и датум окончања рата у СРЈ и да нису утврђене ни доказане чињенице које су услов за примену Протокола II уз Женевске конвенције – одговорне команде (што је и приговор жалбе оптуженог) и вршење контроле од стране ОВК на делу територије која омогућава вођење непрекидних и усмерених војних операција.

Изложене жалбене наводе Врховни суд оцењује као неосноване, јер налази да је првостепени суд на основу проведеног поступка, свестраном анализом и правилном оценом одбране оптуженог и свих изведених доказа, сваког појединачно и у њиховој међусобној повезаности, поуздано утврдио све одлучне чињенице и правилно закључио да је оптужени, на начин представљен у изреци побијане пресуде, извршио кривично дело у питању и да је за исто кривично одговоран. При том, за своју оцену одбране оптуженог и изведених

доказа првостепени суд је у образложењу побијане пресуде изнео јасне, исцрпне, логичне и уверљиве разлоге, наводећи одређено које чињенице и на основу којих доказа сматра утврђеним, а за које налази да нису доказане, па те разлоге првостепеног суда у свему као правилне прихвата и Врховни суд.

Неприхватљив је навод жалбе браниоца да је време извршења предметног кривичног дела погрешно утврђено. Позивање браниоца, с тим у вези, на извештај команданта Генералштаба КФОР потпуковника Benedetta Speranze без значаја је, јер тај извештај садржи само податак о времену уласка италијанских снага КФОР-а у Ђаковицу, а не и о времену одласка оружаних снага СРЈ и РС из тог града. Извештајима о повлачењу Војске СРЈ и полиције РС са подручја општине Ђаковица дана 12.6.1999.године и исказима више саслушаних сведока (Мехмет Керши, Рама Мехметај, Хамза Тафа, Софија Тафа, Бедри Шаља, Афијета Зећири, Антигона Бахтјари), несумњиво је утврђено да је предметно дело извршено у периоду од 12.6.1999.године до 16.6.1999.године, имајући у виду значај тих датума за сведоке, што чини логичним упамћивање истих, а како је све правилно и у односу на сваког од наведених сведока образложено у побијаној пресуди (страна 25 став последњи, закључно са страном 26 став трећи). При том, првостепени суд је дао логично објашњење и због чега навод исказа сведока Бедрија Шаље да је у подруму хотела "Паштрик" задржан око две недеље, није прихваћен и не доводи у питање утврђење суда да је предметни догађај трајао до 16.6.1999.године. То с обзиром на сагласне исказе сведока Антигоне Бахтјари и Тафа Софије о времену кад су се, након дана свадбе (12.6.1999.године), први пут среле са Бедријем Шаља, па се неосновано бранилац позива и на наведени исказ сведока Бедрија Шаље као на околност која доводи у сумњу утврђено време догађаја.

Да је оптужени у време извршења дела био у Ђаковици и на месту извршења дела, као припадник ОВК, без икакве сумње утврђено је изведеним доказима. Кључно у том погледу, по правилној оцени првостепеног суда, је сведочење оштећених Бедрија Шаље, Софије Тафа и Афијете Зећири који су оптуженог недвосмислено препознали као припадника ОВК и извршиоца дела, при чему га ошт.Афијета Зећири познаје од раније, а и други саслушани сведоци видели су оптуженог у Ђаковици на дан или непосредно након одласка Војске СРЈ и полиције Републике Србије, са другим припадницима ОВК, а неки сведоци су га видели наоружаног и у униформи (Рама Мехметај, Биљана Векић, Росанда Кабаш и Антигона Бахтјари).

Због тога, неприхватљиви су жалбени наводи о доказаности алибија оптуженог, којим се понавља одбрана оптуженог из првостепеног поступка о боравку у Албанији у критично време. Супротно тим тврдњама изнетим у жалбама оптуженог и браниоца, правилна је оцена првостепеног суда да искази сведока алибија немају доказну вредност несумњиве потврде чињенице у питању, како из разлога који се тичу самих тих доказа који су, одговарајући и правилни, дати на страни 24 став последњи закључно са страном 25 став други побијане

пресуде, посебно имајући у виду да сведоци Авни Даути, Силе Ибер Хасај, Марк Таћи и Целал Комони не тврде да су видели оптуженог у критично време, тако и из разлога што је одбрана оптуженог у овом делу оповргнута чињеницама и доказима о којим је напред било речи.

Неприхватљиви су жалбени наводи да искази сведока - оштећених Бедрија Шаље, Софије Тафа и Афијете Зећири, због противречности истих себи самим и међусобно, и у погледу битних околности нису подобни као докази о радњама извршења дела које су оптуженом стављене на терет.

Најпре, не може се узети као основана тврдња да су искази наведених сведока - оштећених противречни у погледу битних околности. То имајући у виду да они доследно и сагласно говоре о начину и околностима под којим је дошло до противзаконитог затварања лица из свадбене поворке и која су све лица затворена, о учешћу оптуженог у тој радњи и начину на који су он и други припадници ОВК тукли и телесно повређивали та лица (кундаком аутомата, песницама, ногама), да и оштећени Бедри Шаља и Афијета Зећири говоре и о повређивању на описани начин накнадно доведених Бајрама Краснићија и Радета Гаговића, о повређивању Гзима Зећирија стављањем палице у уста, о одсецању ува Радету Гаговићу и учешћу оптуженог у тој радњи, као и о другим нечовечним поступањима, мучењима и малтретирању којем су наведена лица била изложена у подруму хотела "Паштрик" од стране припадника ОВК – гашењу цигарета по њиховом телу уз принуђавање истих да то чине једни другима у чему је учествовао оптужени према исказима оштећених Софије Тафа и Афијете Зећири, јер је на ту радњу принуђавао ошт.Софију Тафа и да то чини и свом стрицу, испитивањима о сарадњи тих лица са српским снагама, ускраћивању хране и воде и присиљавању истих да пију мокраћу. Надаље, ошт.Софија Тафа у свим исказима током поступка категорично тврди да ју је оптужени силовао, описујући на истоветан начин његово понашање том приликом и речи претње које јој је упутно, а о овој радњи оптуженог говоре и оштећени Бедри Шаља и Афијета Зећири, истоветно описујући у истрази начин на који су сазнали за овај догађај, као и други сведоци који сазнања о томе имају од саме ошт.Софије Тафа (њени родитељи сведоци Хамза Тафа и Ајмона Тафа) или од других учесника догађаја (Раме Мехметај, Антигона Бахтјари, Селвана Шаља). Такође, имајући у виду и да ошт.Бедри Шаља у свим исказима тврди да су га у подруму оптужени и Арбен Шкупи зв."Зифа" принудили на противприродни блуд, истоветно описујући о којим радњама је реч, да о овом догађају непосредна сазнања има и ошт.Афијета Зећири, с тим да није могла уочити извршиоце због мрака, а посредна сазнања преко ошт.Бедрија Шаље имају и сведоци Селвана Шаља и Раме Мехметај, а овај сведок и од сада пок.Гзима Зећирија као и да ошт.Бедри Шаља у свим исказима датим у поступку говори о учешћу оптуженог у убиству његовог брата Ређа Шаље и покушају убиства самог оштећеног, истоветно описујући радње оптуженог и околности догађаја које су претходиле самом убиству Ређа Шаље, о чему је говорио након догађаја многим лицима која су та сазнања саопштила суду

(сведоци Антигона Бахтјари, Селвана Шаља, Газменд Круезиу, Раме Мехметај , Афијета Зећири, Софија Тафа).

Тачно је да постоје извесне разлике у казивању наведених сведока - оштећених, које се описују у жалбама оптуженог и браниоца, кад је реч о месту силовања ошт.Софије Тафа, јер су сведоци тврдили да ју је оптужени силовао у подруму и у собама хотела "Паштрик", а оштећена је тврдила да ју је оптужени само једном силовао. Надаље, у погледу учешћа оптуженог у недозвољеним полним радњама према ошт.Бедрију Шаљи, који је у исказу на главном претресу од 20.12.2005.године навео да није сигуран у погледу те чињенице јер су извршиоци имали капе на глави, да би одмах потом у истом исказу изјавио да је сигуран да је био оптужени, јер су тада само оптужени и Арбен Шкупи били присутни у просторији, као и кад је реч о непосредном извршиоцу убиства његовог брата Ређа Шаље, због несигурности оштећеног у погледу чињенице да ли је пуцао оптужени или Арбен Шкупи или обојица и још и Бесим Бестражини. Затим, и у погледу учешћа оптуженог у повређивању Радета Гаговића (одсецању ува) и убиству Бајрама Краснићија због разлика у том погледу исказа оштећених Афијете Зећири и Бедрија Шаље, те и извесне разлике у исказима ошт. Софије Тафа и других саслушаних сведока, кад је реч о повредама Хасана Тафа и Шабана Баљаја.

Међутим, сасвим је извесно да су, ослоном на исказе наведених сведока - оштећених, сведока Мехмета Кершија и сведока који о предметном догађају имају сазнања од учесника истог, утврђене изузетне и тешке околности догађаја у којима су се сведоци - оштећени налазили, телесни, душевни болови и страх који су осећали због мучења и понижења којима су били изложени, што је било од утицаја на њихово психичко стање, способност и могућност сваког од њих да уочава и упамћује делове и детаље догађаја и да их репродукује. Стога је правилно првостепени суд , имајући те околности у виду, утицај протека времена од догађаја и околност да се ради о лицима без образовања и несагласности у исказима сведока које нису могле бити отклоњене, узео као утврђене оне чињенице о радњама и учешћу оптуженог у извршењу предметног кривичног дела које као несумњиве произилазе из међусобно сагласних и поновљених, из истраге, исказа сведока - оштећених, те потврђених другим изведеним доказима.

С обзиром на наведено, указивање у жалбама на недоследности и разлике које се углавном и односе на радње за које суд није нашао да их је извршио оптужени и на неважне појединости, нису од утицаја на правилност утврђеног чињеничног стања у побијаној пресуди и на другачији исход у овој кривичној ствари. На исти начин и из изнетих разлога, овај суд цени жалбене наводе да је, неистинита тврдња ошт.Бедрија Шаље да није давао исказе у полицији, околност која доказује да је читав његов исказ о предметном догађају неистинит.

Стога је, по налажењу овог суда, правилна оцена првостепеног суда да су искази сведока оштећених Бедрија Шаље, Софије Тафа и Афијете Зећири

поткрепљени исказима других сведока који о догађају имају посредна сазнања и којима је суд поклонио веру, веродостојан доказ и основ за поуздан закључак да је оптужени, као припадник ОВК, учествовао у противзаконитом затварању више лица (девет) и према њима, као и према још два противзаконито затворена лица, вршио нечовечна поступања, мучења и повреде телесног интегритета, силовање (мал.ошт.Софија Тафа) недозвољене полне радње (ошт.Бедри Шаља), убиство (Ређа Шаља) и покушај убиства (ошт.Бедри Шаља), у свему на начин како је описано у изреци и исто тако утврђено у образложењу првостепене пресуде.

Наведене радње оптужени је предузео за време оружаног сукоба, међународног и немеђународног (унутрашњег), који су окончани 20.6.1999.године, чије постојање у то време се неосновано оспорава жалбом браниоца оптуженог. И у погледу овог жалбеног навода вреде разлози, напред изложени, приликом оцене навода исте жалбе којим се пресуда побија по основу битне повреде поступка.

При том, оптужени је поступао у својству припадника једне стране у сукобу - наоружане војне формације ОВК за коју је, супротно жалбеним наводима оптуженог и браниоца, побијаном пресудом несумњиво утврђено да представља војну организацију, са материјалним средствима и одговорном командом, која је имала могућност освајања и контролисања делова територије Косова и Метохије и настојала, у време након потписивања Војнотехничког споразума и повлачења оружаних снага СРЈ, да успостави потпуну контролу над територијом Косова и Метохије, у ком циљу је вршила прогон неалбанског становништва. То, имајући у виду чињенице и околности утврђене побијаном пресудом да је ОВК формирала оперативне зоне којима су руководили команданти штабова (није спорно да је 137 бригада којој је припадао оптужени била у оквиру оперативне зоне "Дукађини", која је по утврђењу суда била под командом и руководством Рамуша Харадинаја), да ОВК није поступила по обавези из Резолуције бр. 1244 обуставе свих офанзивних дејстава и демилитаризације, о чему сведоче и оружани сукоби након потписивања Војнотехничког споразума које је ОВК имала са оружаним снагама СРЈ за време њиховог повлачења и заузимање појединих делова територије, као у конкретном случају пунктова у граду Ђаковици, те и прогони неалбанског становништва, што суд утврђује исказима сведока Биљане Векић, Росанде Кабаш, Хуснија Рамоџија, Хамзе Тафа, Газменда Круезиу, као и сведока у вези са предметним догађајем. Зато је, неприхватљив став жалбе браниоца да се радило о спорадичним инцидентима који се не могу сматрати оружаним сукобом.

Да је предметни догађај и поступање оптуженог према оштећенима, који су неспорно цивилна лица која нису учествовала у сукобу, у вези са наведеним циљевима ОВК и оружаним сукобом исте са оружаним снагама СРЈ произилази из утврђених околности да су извршиоци дела, припадници ОВК, изнуђивали признања од оштећених о њиховој сарадњи са другом страном у

сукобу и јасно им стављали на знање да морају да напусте територију Косова и Метохије, што су преживели оштећени и учинили, као и њихове породице.

Стога, инкриминисане радње оптуженог представљају тешко кршење правила међународног права, која правила се примењују ради заштите цивилног становништва од последица рата и оружаног сукоба, а која су садржана у одредбама IV Женевске конвенције од 12.8.1949.године, Допунског протокола I (за случај међународног сукоба) и Допунског протокола II (за случај немеђународног сукоба), којим су забрањена поступања према цивилном становништву каква су у односу на оптуженог утврђена побијаном пресудом, а које радње и поступања су и предмет инкриминације из члана 142. став 1. КЗ СРЈ.

Према томе, на правилно и потпуно утврђено чињенично стање првостепени суд је правилно применио кривични закон кад је нашао да су радњама оптуженог остварена сва законска обележја кривичног дела ратног злочина против цивилног становништва из члана 142. став 1. КЗ СРЈ, у саизвршилаштву у вези са чланом 22. КЗ СРЈ, како у његовим објективним тако и у субјективним елементима, за шта су у првостепеној пресуди дати ваљани разлози које прихвата и овај суд, а жалбе оптуженог, његовог браниоца и мајке оптуженог у делу којим се пресуда побија због повреде кривичног закона, оцењује као неосноване.

Испитујући побијану пресуду у делу одлуке о казни, у смислу навода жалбе Тужиоца за ратне злочине којом се оспорава правилност ове одлуке у погледу висине изречене казне и навода жалбе браниоца оптуженог којом се ова одлука у основи оспорава, везано за став одбране да оптужени није извршилац предметног кривичног дела, а у смислу члана 380 .став 2. ЗКП у односу на жалбе оптуженог и његове мајке, јер у истим истакнут овај жалбени основ није образложен, Врховни суд налази да је пресуда и у овоме делу законита и правилна, па се неосновано оспорава наведеним жалбама.

Жалба браниоца у погледу оспоравања основаности изрицања казне неприхватљива је, с обзиром да је теза одбране да оптужени није извршио предметно дело и од стране овог суда оцењена као неоснована, а све околности истакнуте у жалби као олакшавајуће на страни оптуженог узете су у обзир оптуженом приликом одмеравања казне.

Став жалбе јавног тужиоца да је оптуженом требало ценити као отежавајућу околност припадност групи "Ципат" у оквиру ОВК која је била задужена за оснивање илегалних затвора за српско и остало неалбанско становништво неприхватљив је, јер ова чињеница током поступка није доказана. Друге околности за које је у овој жалби истакнуто да их је требало ценити оптуженом као отежавајуће околности – поступање у функцији протеривања одређене категорије становништва и непоступање по захтеву међународне заједнице за полагање оружја и демилитаризацију ОВК, а које и јесте у функцији предњег циља, појављују се као обележја кривичног дела у питању, па се не могу

ценити и као отежавајуће околности приликом одмеравања казне, док је последица конкретног дела у виду исељавања оштећених са подручја Косова и Метохије цењена оптуженом као отежавајућа.

Полазећи од околности, олакшавајућих и отежавајућих, које је првостепени суд у смислу члана 41. КЗ СРЈ правилно утврдио и оценио приликом одмеравања казне оптуженом, посебно од олакшавајућих околности да је у време извршења дела био млађе пунолетно лице (са непуних 20 година), његове породичне прилике – да је ожењен и отац једног малолетног детета од пет година, а с друге стране од отежавајућих околности нарочито тежину последица дела, јер се три лица воде као нестала, нарушено психичко здравље преживелих оштећених и њихово исељавање са подручја Косова и Метохије и испољену безобзирност оптуженог приликом извршења дела, с обзиром на околност да се радило о сватовској поворци и тежину понижења причињеног скрнављењем невесте, и Врховни суд налази да је казна затвора у трајању од 13 година, у коју се оптуженом урачунава време проведено у притвору, у свему примерена тежини извршеног дела, степену друштвене опасности дела и оптуженог као учиниоца и степену његове кривичне одговорности, па представља нужну и довољну меру за постизање сврхе кажњавања из члана 33. КЗ СРЈ. Сходно тој оцени, Врховни суд налази да је неприхватљив став жалбе Тужиоца за ратне злочине да је суд, прецењујући значај олакшавајућих околности, оптуженом изрекао преблагу казну којом се не може постићи сврха кажњавања и с тим у вези предлог жалиоца за изрицање оптуженом строже казне. Из истих разлога није основан ни супротан став жалбе браниоца оптуженог да по значају утврђених олакшавајућих околности има места блажем кажњавању оптуженог.

Из свих изнетих разлога, а на основу члана 388. ЗКП, Врховни суд је одлучио као у изреци ове пресуде.

Записничар,
Наташа Бањац, с.р.

Председник већа
судија,
Јанко Лазаревић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Мирјана Војводић

СР

